

Agnieszka Łaszczych

Konferencja dla
nauczycieli-bibliotekarzy „Książka
czy wiedza, czyli różnorodność form
i narzędzi edukacji”, Bielsko-Biała, 28
listopada 2017 r.

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 2 (29), 163-167

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Agnieszka Łaszczych

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Bielsku-Białej
e-mail: a.laszczych@pbw.bielsko.pl

**Konferencja dla nauczycieli-bibliotekarzy
„Książka czy wiedza, czyli różnorodność form
i narzędzi edukacji”
(Bielsko-Biała, 28 listopada 2017 r.)**

28 listopada 2017 r. w Bielsku-Białej odbyła się konferencja poświęcona popularyzacji różnorodnych form promocji książki i czytelnictwa. Spotkanie, adresowane do nauczycieli-bibliotekarzy, zostało zorganizowane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Bielsku-Białej i Bielski Oddział Stowarzyszenia Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich. Po ubiegłorocznej konferencji „Lektura pokarmem wyobraźni, czyli którędy do czytelnika” była to kolejna okazja do wymiany doświadczeń, inspiracji i dzielenia się wiedzą na temat sposobów pobudzania czytelnictwa, tym razem dla około 50 nauczycieli różnego typu szkół i placówek, wśród nich dla nauczycieli-bibliotekarzy i polonistów. Patronat medialny nad wydarzeniem objął portal Lustro Biblioteki (<http://lustrbiblioteki.pl/2017/11/ksiazka-wiedza-czyli-roznorodnosc-form-narzedzi-edukacji/>).

Wykłady wygłosiły: Agnieszka Maroń, pracownik naukowy Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, oraz Halina Świtlicka, nauczyciel-bibliotekarz Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie Filia w Olkuszu. Tematyka wystąpień obejmowała fenomen książki obrazkowej, czyli picturebooka, i jej rolę jako narzędzia w procesie edukacji dzieci i młodzieży oraz różnorodność działań bibliotek pedagogicznych w przestrzeni edukacyjnej. Uczestnicy mogli zapoznać się z książkami ilustrowanymi o różnej tematyce, z krajowego i zagranicznego rynku wydawniczego. Przy-

kłady dobrych praktyk w pracy nauczycieli-bibliotekarzy omówiła H. Świtlicka, przedstawicielka Biblioteki Pedagogicznej w Olkuszu – placówki podejmującej szerokie działania edukacyjne i promocyjne, z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi i technologii komunikacyjnych. Bibliotekarzy w ich pracy mogą wspomóc narzędzia i aplikacje, takie jak: Polona Typo – projekt Biblioteki Narodowej umożliwiający tworzenie napisów z milionów zdigitalizowanych przez BN dokumentów (np. teksty literackie i naukowe, dokumenty historyczne, czasopisma, grafika, fotografie, nuty oraz mapy powstałe na przestrzeni przeszło sześciu wieków polskiej historii), ze zbiorów tych możliwe jest wycięcie tysięcy liter różnych wielkości, krojów czcionek i kolorów, z których można ułożyć własne napisy; Qiuver to elektroniczna kolorowanka; WordArt.com – internetowy kreator tekstów; gra słowna słowotok.pl; PicMix – aplikacja umożliwiająca tworzenie fotomontaży; edytor zdjęć PiZap; Jigsaw Plane – internetowe puzzle; Świat Nauczyciela – platforma do generowania krzyżówek i wykreślanek; AddTekst – aplikacja umożliwiająca dodawanie tekstu do obrazka; Quizis – edytor służący do tworzenia testów online, np. obrazkowych lub wielokrotnego wyboru; LearningApps.org – aplikacja umożliwiająca przygotowanie gier i zabaw online; Wordle – aplikacja, dzięki której możliwe jest tworzenie „chmury słów”; Slides – program służący do tworzenia slajdów w kreatorze aplikacji; Prezi – wirtualne płótno; Canva – edytor grafiki.

W drugiej części spotkania uczestnikom zaproponowano opcjonalny udział w warsztatach: *Po drugiej stronie lustra... czyli w jaki sposób przeprowadzić udaną akcję czytelniczną w szkole; Książka artystyczna... czyli jak wykorzystać formę książki do tworzenia ciekawych prac artystycznych; Papier czerpany... czyli poznanie techniki papieru czerpanego i możliwości jego wykorzystania.*

Pierwsze warsztaty, *Po drugiej stronie lustra... czyli w jaki sposób przeprowadzić udaną akcję czytelniczną w szkole*, prowadziła Dorota Cieśla, nauczyciel geografii, wychowawca i bibliotekarz w szkole podstawowej i gimnazjum, autorka projektów edukacyjnych i innowacyjnych metod nauczania, malarka pasjonatka specjalizująca się w miniaturach i inicjałach inspirowanych średniowiecznymi wzorami. Prowadząca podzieliła się swoimi pomysłami i doświadczeniami dotyczącymi przygotowania programu szkolnego promującego czytanie. Inspiracją stał się dla niej Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa. W ramach programu szkolnego D. Cieśla przygotowała zestaw dziesięciu modułów – jeden na każdy miesiąc. Jednym z modułów był cykl zajęć promujących Tydzień Bibliotek Szkolnych. Początek konstruowa-

nia programu stanowi wyznaczenie celu – w tym przypadku była to promocja czytelnictwa w różnych formach, w tygodniu bibliotek szkolnych angażująca młodzież gimnazjalną. Pomysł nasunęła książka Lewisa Carolla *Alicja w Krainie Czarów* oraz jej filmowa adaptacja w reżyserii Tima Burtona. Następnym krokiem było ustalenie planu działań. W tej fazie autorka określiła grupę odbiorców: akcja objęła nie tylko uczniów, ale całą społeczność szkolną. Zadania kierowane były również do nauczycieli oraz pracowników obsługi i administracji. Projekt został rozpisany na pięć kolejnych dni tygodnia. Ważnym elementem w pracy nad projektem było przeprowadzenie akcji informacyjnej. Już kilka dni przed planowanym terminem zabawy z książką w szkole pojawiły się plakaty i ulotki informacyjne, w klasach ogłaszano komunikaty, informacje były wysyłane także poprzez e-dziennik. Dodatkowo ciekawość uczniów i nauczycieli pobudzały nawiązujące do treści książki symbole graficzne w postaci przyklejonych do podłóg papierowych królików. W fazie realizacji uczniowie każdego dnia podążali za wskazówkami i wykonywali zaplanowane zadania, takie jak: szukanie ukrytych w szkolnych zakamarkach cytatów z lektury, dopisanie własnej wersji losów bohaterów do wybranego rozdziału książki, quiz ze znajomości filmu nakręconego na podstawie lektury, drużynowy udział w maratonie czytelnictwem, w który zaangażowali się także nauczyciele, dyrekcja szkoły oraz pracownicy obsługi i administracji, ponadto przeczytanie całej książki w ciągu jednego dnia. Jako finałowe zadanie dla młodzieży ogłoszono przygotowanie kostiumu i przebranie się za dowolnego bohatera książki, w połączeniu z prezentacją strojów i rozpoznawaniem bohaterów książki na forum szkoły. Na najbardziej zaangażowaną klasę czekała atrakcyjna nagroda w postaci dodatkowego dnia wycieczki. Jak podkreśla D. Cieśla, nagrody są koniecznym elementem kończącym projekt, ponieważ nawet najmniejsza aktywność uczniów powinna być pozytywnie wzmacniana. Kreatywność młodzieży przerosła najśmielsze oczekiwania pomysłodawczyni akcji, gdyż wszyscy uczniowie jednej z klas w ostatnim dniu akcji przebrali się za króliki.

W czasie warsztatów towarzyszących konferencji uczestnicy zostali podzieleni na 4 grupy. Zadaniem każdej grupy było opracowanie planu podobnej akcji na podstawie przydzielonej lektury. Prowadząca warsztaty przygotowała szereg podpowiedzi, jakiego typu zadania można umieścić w programie. Mogły to być gry planszowe, terenowe, quizy i konkursy wiedzy o bohaterach, krzyżówki panoramiczne, testy wyboru, mapy myśli, scenariusze zajęć ruchowych lub scenariusz słuchowiska, układanie rymowanek i wylizzanek, scenariusz zajęć plastycznych. Nauczyciele również wykazali się kreatywnością, proponując np.

konkurs na przygotowanie smakołyków afrykańskich lub egzotycznych. *Smaczna Afryka* to efekt burzy mózgów w ramach ćwiczeń nad przygotowaniem akcji promującej *Księżę dżungli*. Na koniec wszyscy mogli podzielić się swoimi pomysłami na zorganizowanie akcji promujących czytanie.

Drugie warsztaty, *Książka artystyczna... czyli jak wykorzystać formę książki do tworzenia ciekawych prac artystycznych*, przygotowała Katarzyna Urbaniec, nauczyciel Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Bielsku-Białej, współzałożycielka i animatorka Bielskiego Oddziału TNBSP, prowadząca zajęcia dotyczące m.in. promocji książki i czytelnictwa oraz recyklingowe warsztaty arteterapeutyczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych. K. Urbaniec podała kilka definicji książki artystycznej: jest to dzieło artystyczne wykonane w formie książki, w formie przypominającej książkę albo zainspirowanej dowolnymi aspektami tworzenia książki. Według innych definicji książka artystyczna to termin oznaczający różnorodne eksperymenty z przestrzenią zapisu tekstu lub tekstu połączonego z obrazem, a także doświadczenia ze strukturą, kształtem i znaczeniem książki, lub instalacje odwołujące się do książki jako symbolu, struktury lub metafory. Książka artystyczna została wykonana dla niej samej, nie zaś dla informacji, którą zawiera. Stanowi alternatywę wobec tradycyjnych publikacji, ponieważ niczego nie ilustruje, jest pracą artystyczną posiadającą własne reguły, nie jest przedmiotem użytkowym, lecz służącym do kontemplacji, nie do czytania, lecz do oglądania. Każda książka artystyczna jest niepowtarzalna w swojej formie, niczym dzieło sztuki.

W opisie warsztatów¹ K. Urbaniec podaje linki do filmów znajdujących się w serwisie internetowym YouTube, zawierających przykłady książek artystycznych i techniki ich wykonania:

- *Make a book with a secret compartment* <https://www.youtube.com/watch?v=oW9cYSuNRoU>
- *Festiwal Książki Artystycznej dla Dzieci / 13–14 maja 2017* <https://www.youtube.com/watch?v=INdx9V0opwE>
- *jak kreatywnie zrobić książkę.?:)* <https://www.youtube.com/watch?v=Uo8ghWNJOQE>
- *Tutorial – Jak zrobić dowolną miniaturową książkę – Jak zrobić dowolną miniaturową książkę* <https://www.youtube.com/watch?v=A-QxnqmoHn0>
- *Książka artystyczna zajęcia w dniu 29.09.2012* <https://www.youtube.com/watch?v=jxJd-txb3H4>

¹ K. Urbaniec: *Książka artystyczna czyli niepowtarzalność formy*. [Bielsko-Biała].

– *Książka artystyczna / warsztaty dla dzieci – dokumentacja* <https://www.youtube.com/watch?v=wLuKwAlaHPk>

Autorka warsztatów zachęca do sięgania po książkę artystyczną – pobudzającą wyobraźnię i kreatywne myślenie, przyczyniającą się do kształtowania poczucia piękna. Odnosząc się bezpośrednio do książki jako symbolu mądrości, K. Urbaniec podkreśla, że bez względu na formę, jaką jej nadamy, zawsze (tu wbrew wcześniejszym definicjom) najważniejszy jest przekaz informacyjny, jaki ze sobą niesie.

Trzecie warsztaty, *Papier czerpany... czyli poznanie techniki papieru czerpanego i możliwości jego wykorzystania*, prowadziła Halina Duraj, animator Miejskiego Domu Kultury w Bielsku-Białej „Kubiszówka”. Pomieszczenie Czytelni na godzinę zamieniło się w prawdziwą manufakturę papieru czerpanego, a uczestnicy mieli możliwość własnoręcznej produkcji papieru.

Pasję do książek można rozwijać nie tylko przez czytanie. Papiernictwo nie jest uznawane za fazę produkcji książki, gdyż proces ten zapoczątkowuje dopiero piszący autor, zanim jednak książka trafi w ręce czytelnika, przechodzi cały cykl wydawniczy. Papiernictwo stoi u samego początku tego łańcucha, a nabyte umiejętności można wykorzystać np. do stworzenia książki w formie zwoju, która może być eksponatem na szkolnej wystawie ręcznie robionych książek lub posłużyć jako rekwizyt w szkolnym przedstawieniu teatralnym.

Wszystkim warsztatom towarzyszyła wystawa lapbooków, książek artystycznych oraz dzieł wykonanych z papieru czerpanego.

Impulsem do ponownego podjęcia tematu promocji czytelnictwa na tegorocznej konferencji okazał się duży odzew środowiska oraz wysoka ocena przedsięwzięcia zorganizowanego w ubiegłym roku. Także i tym razem konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem nauczycieli, a uczestnicy pozytywnie oceniali w ankietach ewaluacyjnych przydatność zdobytych informacji w podnoszeniu własnych kompetencji i umiejętności, organizację spotkania i otrzymane materiały. Pałac Rosta, który jest jednym z najpiękniejszych obiektów architektonicznych Bielska-Białej i siedzibą Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, po raz kolejny okazał się idealnym miejscem kreatywnych działań, inspirowanych rozmów, refleksji i wymiany doświadczeń na temat książek i czytelnictwa.

Tekst wpłynął do redakcji 2 lutego 2018 r.